

Asia: VN/18359/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kaivostoiminnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu asiassa seuraavaa:

1 § Ilmoitus etsintätyöhön liittyvästä näytteenotosta

Ilmoitusta etsintätyöhön liittyvästä näytteenotosta on täydennetty 1.2 §:llä, jossa täsmennetään ettei ilmoitusvelvollisuus koske sellaisia toimenpiteitä, joita on jokamiehenoikeuksien nojalla pidettävä sallittuna tai joista aiheutuu enintään vähäistä harmittomia jälkiä. Täsmennys ei tuo uutta suhteessa nykyiseen sääntelyyn.

MTK ymmärtää jokamiehenoikeuksien mukaisen toiminnan toteutumisen valvomisen olevan hyvin haasteellista, käytännössä jopa mahdotonta viranomaisvoimin. Asetuksenmukainen tarkennus siirtää jokamiehenoikeuksien mukaisen toiminnan tulkinnan etsintätyöstä vastaavalle sekä maanomistajalle.

MTK:n kokemuksen mukaan luonto- ja liikuntaharrastajien keskuskuudessa on vaihtelevaa tietotaitoa jokamiehenoikeuksien mukaisen toiminnan rajoista, mikä ilmenee pahimmillaan myös jokamiehenoikeudet ylittävänä toimintana. Maanomistajat ovat lähtökohtaisesti tietoisia jokamiehenoikeuksien rajoista ja haluavat tietää mitä heidän maa-alueillaan tehdään tai mitä sinne suunnitellaan. Maanomistajat arvostavat informaatiota ja viestintää toimista, vaikka ne olisivat jokamiehenoikeuksien mukaisia.

Kaivoslain uudistamisen (505/2023) yhtenä tavoitteena oli paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen. MTK pelkää asetuksessa uuden 1,2§:n johtavan

tilanteeseen, jossa etsintäyöntekijä saa vahvemman suojan olla ilmoittamatta etsintäyöstä jokamiehenoikeuksien nojalla. Tilanne voi riitautua, jos maanomistaja ja etsintäyön tekijä ovat erimielisiä jokamiehenoikeuksien mukaisesta etsintäyöstä. MTK:n mielestä tämä ei ole tavoiteltava kehityssuunta.

Vaikka 1.2 §:n täsmennys ei tuo uutta suhteessa nykyäänntelyyn, mutta MTK:n mielestä lisäyksen mahdollisia vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi ja vaikutukset voivat olla päinvastaiset suhteessa tavoiteltuun.

MTK:n mielestä 1.2 § on poistettava tarpeettomana sekä ilmoitustoimintaa epäsuotuisasti kehittävänä. Etsintäyötä tekeviä on ohjattava sekä kannustettava avoimeen ja läpinäkyvään ilmoitustoimintaan maanomistajien suuntaan, jotta paikallistason hyväksyttävyyden rakentuminen alkaisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja riippumatta etsintäyön laadusta ja suhteesta jokamiehenoikeuksiin. Ilmoituskynnyksen asettaminen asetuksella jokamiehenoikeuksiin perustuen johtaa MTK:n mielestä päinvastaiseen suuntaan nykyisestä.

2§ Malminetsintäalueella tapahtuvista maastotöistä, kiinteistön omistajan suostumuksella tapahtuvasta malmisetsinnästä ja rakennelmista ilmoittaminen

Asetuksen 2§:ssä käsitellään ilmoittamista malminetsintäalueella tapahtuvista maastotöistä, kiinteistön omistajan suostumuksella tapahtuvasta malmisetsinnästä ja rakennelmista. 2.1§:n listaus on varsin kattava ja tarkoituksenmukainen.

Ilmoituksessa on käytävä ilmi arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön. MTK:n mielestä olisi johdonmukaista tämän arvion lisäksi olla arvio tarvittavista ennallistamis- ja maisemointitoimista, jotka voivat lieventää ja korjata maastotöiden ympäristövaikutuksia. MTK:n kokemuksen mukaan maanomistajia kiinnostaa miten malminetsintäalueella tehdään tarvittavat maisemointi- ja ennallistamistoimet.

MTK ehdottaa 2.1 §:n listausta täydennettävän siten, että malminetsinnän ilmoituksesta on käytävä ilmi arvio tarvittavista ja toteutettavista ennallistamis- ja maisemointitoimista sekä arvio purettavien rakennuksien ja rakennelmien materiaalikierrätyksestä. Lisäys tukisi kaivostoimintaan sekä sitä edeltäviin malminetsintätöiden hyväksyttävyyden parantamistavoitteita. Lisäys olisi myös vastinpari asetuksen 5§:lle, jossa käsitellään malminetsinnän jälkitoimenpiteistä ilmoittamista.

7§ Kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä ilmoittaminen

Asetuksen 7§:ssä käsitellään ilmoittamista kultanhuuhdonta-alueen maastotöistä. 7.1§:n listaus on varsin kattava ja tarkoituksenmukainen.

Ilmoituksessa on käytävä ilmi arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön. MTK:n mielestä olisi johdonmukaista tämän arvion lisäksi olla arvio tarvittavista ennallistamis- ja maisemointitoimista, jotka voivat lieventää ja korjata maastotöiden ympäristövaikutuksia.

MTK ehdottaa 7.1 §:n listausta täydennettävän siten, että ilmoituksesta on käytävä ilmi arvio tarvittavista ja toteutettavista ennallistamis- ja maisemointitoimista. Lisäys tukisi kultanhuuhdonnan hyväksyttävyyden parantamistavoitteita. Lisäys olisi myös vastinpari asetuksen 11§:lle, jossa käsitellään kultanhuuhdonta-alueen kunnostaminen, siistiminen ja maisemointi.

10 § Kultanhuuhdonta koskeva vuosittainen yleisölle avoin tilaisuus

MTK mielestä asetuksen 10§:ää tulee täydentää siten, että kultanhuuhdonta-alueen ensimmäisessä vuosittaisessa yleisölle avoimessa tilaisuudessa käsitellään asetuksen 7 §:ssä mukainen kokonaisuus, koska kaivoslain 27§:n mukaisesti kultanhuuhdoja antaa asetuksen 7§:n mukaisen ilmoituksen alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle tai laitokselle. Kunnalle ja kuntalaisille kaivoslain 27§:n mukaista ilmoitusta ei osoiteta.

Lisäys tukisi kultanhuuhdonnan hyväksyttävyyden parantamistavoitteita, kun varmistetaan kunnan ja kuntalaisten saavan saman informaation kuin alueen hallinnasta vastaava viranomainen tai laitos.

14 § Kaivosluvan haltijan järjestämä yleisölle avoin tilaisuus

MTK:n mielestä kahden viikon ilmoitusaika kaivosluvan haltijan järjestämästä yleisölle avoimesta tilaisuudesta on liian lyhyt, vaikka tilaisuuden voi järjestää verkkotilaisuutena. Kaivostoiminnan hyväksyttävyydestä toteuttaminen vaatii vuorovaikutteista keskustelua, mikä voidaan toteuttaa yleisölle avoimissa tilaisuuksissa. Edellytyksenä on kuitenkin, että tilaisuus ei ole pelkästään yksisuuntaista informointia ja tilaisuuteen osallistutaan. MTK:n mielestä osallistumismäärää ja -astetta saadaan nostettua muuttamalla ilmoitusaika kahdesta viikosta 30 vuorokauteen eli yhteen kuukauteen. Tällöin halukkailla ja kiinnostuneilla on paremmat mahdollisuudet osallistua, kun tuleva tilaisuus on riittävän hyvissä ajoin tiedossa.

43§ Tiedot louhintakorvauksen vahvistamista varten

MTK tunnistaa, että asetuksen 43.1 §:ssä on loogista antaa kaivosluvanhaltijalle esitysmahdollisuus soveltuvasta hinnasta, jos kyseiselle tuotteelle ei löydy julkista noteeraushintaa. MTK on huolissaan siitä, että miten tämä luvanhaltijan esitys soveltuvasta hinnasta varmennetaan tai todennetaan soveltuvaksi sekä miten se vaikuttaa tulevaisuuden keskiarvohintoihin kyseiselle tuotteelle. Soveltuvan hinnan varmentaminen tulee olla läpinäkyvä niin luvanhaltijalle kuin louhintakorvaukseen oikeutetuille maanomistajille. MTK tunnistaa louhintakorvauksien määrittelyssä selkeän kytköksen kaivostoiminnan hyväksyttävyyteen.

MTK:n mielestä tuotteen, jonka louhintakorvaus perustuu luvanhaltijoiden esitykseen soveltuvasta hinnasta, niin tämä tieto tilastoitaisiin ja julkaistaisiin ilman yksilöiviä tietoja luvanhaltijasta tai kaivoksesta. Kun tilastointia toteutetaan ja tästä tilastosta muodostuisi louhintakorvauksia ohjaava vaikutus kyseisen tuotteen osalta, niin tällöin luvanhaltijan soveltuvan hinnan todentamiseen ja varmentamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jottei vain yhden osapuolen näkemys hinnasta ole liian hallitseva markkinoilla.

MTK pitää hyvänä 43.2 §:ää, joka täsmentäisi ilmoitusvelvollisuuden koskevan myös muita kuin metallimalmeja hyödyntäviä kaivoksia, joissa louhintakorvaus voi olla sopimuksenvarainen. Kaivosviranomaisen siis vahvistaa sopimuksenvaraisen louhintakorvauksen. MTK:n mielestä kaivosviranomaisen tulee myös tilastoida ja julkaista vahvistetut sopimuksenvaraiset louhintakorvaukset, kuitenkin ilman yksilöiviä tai tunnistettavia kaivoskohtaisia tietoja. Tämä tukisi kaivostoiminnan hyväksyttävyyden parantamistavoitteita sekä edistäisi louhintakorvauksista sopimista, sillä maanomistajat ovat kiinnostuneita tarkistamaan sopimuksenvaraisten louhintakorvauksien tason osana sopimusneuvotteluita.

Ikonen Juho
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry